Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. SZPUNAR
представено на 1 февруари 2017 година [1]

Дело C-670/15

Jan Šalplachta

(Преюдициално запитване, отправено от Bundesarbeitsgericht (Федерален съд по трудови спорове, Германия)

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Достъп до правосъдие при презгранични спорове — Директива 2003/8/ЕО — Приложно поле — Молба за правна помощ, подадена до компетентния орган на държавата членка на сезирания съд — Възстановяване на разноските за писмен превод на приложенията към молбата за правна помощ“

Въведение

1. Настоящото преюдициално запитване предоставя на Съда възможност да изясни приложното поле на Директива 2003/8/ЕО на Съвета [2], чиято цел е да установи минимални общи правила за правната помощ при презгранични спорове.

2. Bundesarbeitsgericht (Федерален съд по трудови спорове, Германия) е сезиран със спор относно възстановяването на разноски, направени във връзка с молба за правна помощ, а именно разноските за писмен превод на приложените към тази молба документи. Германската правна уредба, транспонираща Директива 2003/8, не предвижда предоставяне на правна помощ за самото производство по предоставяне на правна помощ в случаите, в които молбата е подадена пред германския съд, който е и компетентният орган. С настоящото преюдициално запитване германският върховен съд по трудови спорове цели, непряко, да провери съвместимостта на националната правна уредба с Директива 2003/8 (наричана по-нататък „Директивата“).

1 Език на оригиналния текст: английски.

2 Директива от 27 януари 2003 година за подобряване на достъпа до правосъдие при презгранични спорове чрез установяването на минимални общи правила за правната помощ при такива спорове (ОВ L 26, 2003 г., стр. 41; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 41).

Правна уредба

Правото на Съюза

3. Директива 2003/8 предвижда:

„Член 3

Право на правна помощ

1. Физическите лица, които са страни п[о] спор, който е обхванат от настоящата директива, имат правото да получат подходяща правна помощ, която да гарантира ефективния им достъп до правосъдие, в съответствие с условията на настоящата директива.

2. Правната помощ се счита за подходяща, когато тя гарантира:

а) предоставяне на съвет преди съдебния процес с оглед постигане на споразумение преди започване на съдопроизводството;

б) правна помощ и представителство в съда, както и подпомагане или освобождаване от съдебни разноски на получателя, включително разноските по член 7 и таксите за лица, които са упълномощени от съда да извършват действия по време на съдебния процес.

[…]

Член 7

Раз[носки], свързани с презграничния характер на спора

Правната помощ, която е предоставена в държавата членка [на сезирания] съд[…], обхваща следните разноски, които са директно свързани с презграничния характер на спора:

[…]

б) писмен превод на документите, които се изискват от съда или от компетентния орган и са представени от получателя и които са необходими за решаване на делото;

[…]

Член 8

Раз[носки], които се покриват от държавата членка [по] местоживеене или [по] обичайно пребиваване

Държавата членка, в която кандидатстващият за правна помощ има местоживеене или обичайно пребиваване, предоставя правна помощ по член 3, параграф 2 и покрива:

а) разноски [за оказаната] [в тази държава членка] помощ[… от] местен адвокат или [от] друго лице, което има право по закон да дава правни съвети [...], [до момента, в който в държавата на сезирания съд е получена молбата за правна помощ в съответствие с тази директива];

б) [разноските за писмен] превод[…] на […] молба[та] и на необходимите [приложения към нея], когато […] молба[та] […]е [подадена] пред орган[ите] [на] [тази] държава[…] членка.

[…]

„Член 13

Подаване и предаване на молби за правна помощ

1. Молбите за правна помощ могат да се подават пред:

а) компетентния орган на държавата членка, в която кандидатът има местоживеене или обичайно пребиваване (предаващ орган); или

б) компетентния орган на държавата членка [на сезирания] съд[…] или в [държавата членка по] […] изпълн[ение на] решението (получаващ орган).

2. Молбата за правна помощ се попълва, а [приложените] документи се превеждат на:

а) официалния език или [на] един от официалните езици на държавата членка […] на компетентния получаващ орган, който [е същевременно] един от [официалните] езици[…] на [Европейската] [о]бщност[…]; или

б) друг език, който тази държава членка е посочила, че може да приеме в съответствие с член 14, параграф 3.

[…]

4. Компетентният предаващ орган съдейства на кандидата, като осигурява молбата да бъде придружена от всички подкрепящи документи, които му е известно, че са необходими, за да може да се вземе решение по молбата. Той също съдейства на кандидата с [осигуряването] на […] необходим[ия писмен] превод на [приложените] документи в съответствие с член 8, буква б).

Компетентният предаващ орган предава молбата на компетентния получаващ орган в другата държава членка в срок от 15 дни от получаването на молбата, надлежно попълнена на един от езиците, посочени в параграф 2, както и на [приложените] документи, които са преведени, когато е необходимо, на един от тези езици.

[…]

6. Държавата членка [не] може да […] събира такси за предоставените услуги в съответствие с параграф 4. […]“.

Германското право

4. Директива 2003/8 е транспонирана в германското право с членове 114—127a и с членове 1076—1078 от Zivilprozessordnung (Граждански процесуален кодекс, наричан по-нататък „ZPO“).

5. Съгласно член 114, параграф 1 от ZPO:

„На страна, която поради своето лично и имуществено състояние не може да заплати разноските по делото, може да заплати само част от тях или може да ги заплати на няколко вноски, се предоставя правна помощ, след като бъде подадена съответна молба, ако предприеманите правни действия за съдебна защита на правата и интересите на тази страна имат достатъчно изгледи за успех и не изглеждат очевидно недобросъвестни. По отношение на предоставянето на правна помощ по презгранични спорове в рамките на Европейския съюз се прилагат в допълнение членове 1076—1078“.

6. Член 117, параграфи 1 и 2 от ZPO предвижда:

„(1) Молбата за предоставяне на правна помощ се подава до съда, разглеждащ делото; […]

(2) Към молбата се прилага декларация от съответната страна за личното и имотно състояние (семейно положение, професия, имущество, доходи и задължения), както и съответните доказателства. […]“.

7. Съгласно член 1076 от ZPO:

„По отношение на предоставянето на правна помощ по презгранични спорове в рамките на Европейския съюз по реда на [Директива 2003/8] се прилагат членове 114—127a, доколкото по-нататък не е предвидено друго“.

8. Член 1078, параграф 1 от ZPO предвижда:

„Компетентен да се произнесе по постъпващите молби за предоставяне на правна помощ по презгранични спорове е съдът, разглеждащ делото по същество или юрисдикцията, сезирана с принудителното изпълнение. Молбите се съставят на немски език, а за приложенията към тях се представя превод на немски език. […]“.

9. Съгласно практиката на германските съдилища, както обяснява запитващата юрисдикция, посочените разпоредби не предвиждат възможност за предоставяне на правна помощ за самото производство по предоставяне на правна помощ, тъй като това производство не представлява „дело“ по смисъла на член 114 от ZPO. Ето защо е изключена възможността за предоставяне на правна помощ за разходите за писмен превод на декларацията и документите в подкрепа на искането, които следва да се приложат към молбата за правна помощ, на езика на съда. Следователно по отношение на молител с местоживеене в друга държава членка, който предяви иск директно пред германски съд и същевременно подаде молба за предоставяне на правна помощ пред същия съд, се прилагат същите разпоредби както за лицата, живеещи в Германия.

Фактите, производството и преюдициалния въпрос

10. Г-н Šalplachta е с местоживеене в Чешката република. Чрез германския си адвокат на 24 септември 2013 г. той предявява пред Arbeitsgericht Zwickau (Съд по трудови спорове, Цвикау, Германия) иск срещу Elektroanlagen & Computerbau GmbH, със седалище в Германия, за изплащане на дължимо трудово възнаграждение, като същевременно иска да му бъде разрешено да ползва правна помощ. На 27 ноември 2013 г. г-н Šalplachta моли обхватът на правната помощ да бъде разширен така, че да покрие разходите за писмен превод на документи, с които се доказват неговите доходи и имуществено му състояние.

11. На 8 април 2014 г. в секретариата на Arbeitsgericht Zwickau (Съд по трудови спорове, Цвикау) е получена декларация за личното и имуществено състояние на жалбоподателя, съставена на немски език и подписана от него на 23 септември 2013 г. Формулярът на декларацията, включително обясненията и приложенията към нея, са преведени на немски език от преводаческа агенция със седалище в Дрезден (Германия), упражняваща съответната дейност по занятие. По възлагане на жалбоподателя към преписката по делото са приложени две фактури от агенцията за преводи, издадени на негово име.

12. Arbeitsgericht Zwickau (Съд по трудови спорове, Цвикау) предоставя на жалбоподателя правна помощ в първоинстанционното производство, но отказва да допусне възстановяване на разноските за писмен превод. Жалбоподателят обжалва този отказ, но жалбата е отхвърлена от Landesarbeitsgericht (Областен съд по трудови спорове). Жалбоподателят подава касационна жалба пред запитващата юрисдикция.

13. Според запитващата юрисдикция жалбата би следвало да се уважи само в случай че член 114 и сл. от ZPO следва да се тълкува в съответствие правото на ЕС в смисъл, че разноските, направени от молителя за превода на декларацията и приложенията към молбата за правна помощ, се обхващат от предоставяната във Федерална република Германия правна помощ. В противен случай жалбата би трябвало да се отхвърли.

14. При тези условия Bundesarbeitsgericht (Федерален съд по трудови спорове) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Изисква ли правото на физическо лице на достъп до правосъдие при презграничен спор по смисъла на членове 1 и 2 от [Директива 2003/8] предоставяната от Федерална република Германия правна помощ да обхваща направените от молителя разноски за писмен превод на декларацията и на приложенията към молбата за предоставяне на правна помощ, при положение че молителят е поискал предоставянето на правна помощ едновременно с предявяването на иска пред разглеждащият главното дело съд, който е и получаващ орган по смисъла на член 13, параграф 1, буква б) от Директивата, като молителят сам е организирал изготвянето на превода?“.

15. Преюдициалното запитване е постъпило в Съда на 15 декември 2015 г. Писмени становища представят г-н Šalplachta, германското и чешкото правителство и Европейската комисия. В проведеното на 9 ноември 2016 г. съдебно заседание г-н Šalplachta, германското и испанското правителство, както и Комисията представят устни становища.

Анализ

Въведение

16. Член 13, параграф 1, букви а) и б) от Директива 2003/8 предоставя на кандидатите за правна помощ процесуална възможност да подадат молбата за правна помощ или пред компетентния орган на държавата членка, в която съответният кандидат има местоживеене или обичайно местопребиваване (буква а), или пред компетентния орган на държавата членка на сезирания съд или в държавата членка по изпълнение на решението (буква б).

17. Когато молбата за правна помощ е подадена в държавата членка, в която кандидатът има местоживеене или обичайно местопребиваване, компетентният орган на тази държава членка изпълнява функцията на „предаващ орган“, а компетентният орган на държавата членка на сезирания съд или в държавата членка по изпълнение на решението — на „получаващ орган“.

18. Съгласно член 13, параграф 4 от Директива 2003/8, преди да предаде молбата на получаващия орган, предаващият орган в държавата членка, в която кандидатът има местоживеене или обичайно местопребиваване, съдейства на кандидата с осигуряването на писмен превод на приложените документи.

19. Посочената разпоредба е в съответствие с член 8, буква б) от Директива 2003/8, който задължава държавата членка, в която кандидатстващият за правна помощ има местоживеене или обичайно местопребиваване, да предостави необходимата правна помощ за покриване на разходите за писмен превод на молбата и на необходимите подкрепящи документи, когато молбата за правна помощ е подадена пред компетентния орган на тази държава членка.

20. Директива 2003/8 обаче не урежда изрично възстановяването на разноските за писмен превод в случаите, в които молбата за правна помощ е подадена до органите на държавата членка на сезирания съд.

21. С настоящото преюдициално запитване запитващата юрисдикция иска да се изясни дали и в такива случаи Директива 2003/8 изисква да бъдат покривани въпросните разноски.

22. Запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали Директива 2003/8 изисква предоставената от държавата членка на сезирания съд правна помощ да покрива направените от кандидата разноски за писмен превод на декларацията и на приложенията към молбата за правна помощ, при положение че молбата е подадена до компетентния орган на тази държава членка, а не до органите на държавата членка по местоживеене или по обичайно местопребиваване на кандидата.

Текстът на релевантните разпоредби

23. Макар запитващата юрисдикция да се позовава на членове 1 и 2 и на член 13, параграф 1, буква б) от Директивата, смятам, че за да може да предостави полезен отговор на поставения въпрос, Съдът следва да тълкува членове 3 и 7 от Директивата.

24. Съгласно член 3, параграф 1 от Директивата физическите лица, които са страни по спор, към който се прилага Директивата, имат правото да получат подходяща правна помощ, която да гарантира ефективния им достъп до правосъдие, в съответствие с условията на Директивата. Правната помощ се счита за подходяща, когато тя гарантира по-специално правна помощ и представителство в съда, както и подпомагане или освобождаване от съдебни разноски на получателя, включително разноските по член 7 и таксите за лица, които са упълномощени от съда да извършват действия в хода на съдебния процес (член 3, параграф 2, буква б).

25. По-нататък, в членове 5—11 от Директивата, се определят условията и обхватът на правната помощ.

26. Посочените разпоредби уреждат правото на правна помощ както в държавата членка на сезирания съд (членове 5—7), така и в държавата членка по местоживеене или по обичайно местопребиваване на кандидата (член 8).

27. Що се отнася по-специално до свързаните с презграничния характер на спора разноски, член 7, буква б) от Директивата предвижда, че правната помощ следва да обхваща разноските, които са директно свързани с презграничния характер на спора, включително разноските за писмен превод на документите, които се изискват от съда или от компетентния орган и са представени от получателя на правната помощ и които са необходими за решаване на делото.

28. Съгласно член 8, буква б) от Директивата държавата членка, в която кандидатстващият за правна помощ има местоживеене или обичайно местопребиваване, предоставя правна помощ за покриване на разноските за писмен превод на молбата и на необходимите приложения към нея, когато молбата за правна помощ е подадена до органите на тази държава членка.

29. В текста на тези разпоредби не се посочват изрично разноските за писмен превод на молбата за правна помощ в случаите, в които молбата е подадена в държавата членка на сезирания съд. От една страна, в член 7 от Директивата, отнасящ се до разноските в държавата членка на сезирания съд, се посочва писменият превод на документите, които са „необходими за решаване на делото“, като не се споменават изрично разноските във връзка с молбата за правна помощ. От друга страна, член 8 от Директивата, който съдържа изрично споменаване на тези разноски, се отнася само до разноските, покривани от държавата членка, в която кандидатът има местоживеене или обичайно местопребиваване.

30. Вследствие на това е налице двусмисленост, която намира отражение в противоположните позиции, изразени в настоящото производство.

31. Макар да отбелязва, че подобно тълкуване не може ясно да се изведе от Директивата, запитващата юрисдикция е на мнение, че член 8 от Директива 2003/8 е израз на идеята, че направените от кандидатстващия за правна помощ разноски за писмен превод на декларацията и приложенията към молбата за правна помощ се понасят изключително от държавата членка, в която кандидатът има местоживеене или обичайно местопребиваване — в настоящия случай Чешката република. По-нататък тази юрисдикция посочва, че макар такова тълкуване да предполага разноските за писмен превод да не се покриват изобщо в случаите, в които молбата е подадена директно в държавата членка на сезирания съд, този извод следва от избраната от кандидата процедура. Кандидатът разполагал с възможността да подаде молба за правна помощ в Чешката република и ако се е бил възползвал от нея, за него нямало да възникнат неблагоприятни правни последици.

32. Трите встъпили в настоящото производство държави членки споделят това мнение.

33. Германското, чешкото и испанското правителство отбелязват, че в член 7 от Директива 2003/8 се посочват разноските за писмен превод на документите, които са „необходими за решаване на делото“, без да се споменават изрично разноските за писмен превод на свързаните с молбата за правна помощ документи. Според тях, строго погледнато, направените във връзка с молбата за правна помощ разноски не представляват съдебни разноски по делото. Всъщност испанското правителство изтъква, че в някои правни системи молбите за правна помощ се подават не до съдилищата, а до компетентния административен орган, и се разглеждат по административен път, независимо от производството по съществото на спора. Даже в правните системи, които предвиждат молбата за правна помощ да се подава до съда, компетентен да разгледа спора по същество, молбата пак се разглеждала в рамките на процедура, отделна от съдебното производство по спора.

34. Жалбоподателят в главното производство и Комисията застъпват противоположно становище.

35. Жалбоподателят поддържа, че изключването от обхвата на правната помощ на свързаните с молбата за такава помощ разноски би препятствало достъпа до правосъдие при презгранични спорове. Ако тези разноски се възстановявали само в държавата членка, в която кандидатът има местоживеене или обичайно местопребиваване, това можело да постави жалбоподателя в неблагоприятно положение поради подаването на молбата му за правна помощ директно в държавата членка на сезирания съд и по този начин да ограничи предоставените му от Директивата възможности за избор на процедура, като освен това го изложи на несигурност по отношение на спазването на сроковете.

36. Комисията твърди, че разширяването на предвидения в Директивата обхват на правната помощ следва да се определи в съответствие с преследваните от Директивата цели, като освен това не трябва да зависи от процесуалния механизъм, избран от кандидата за правна помощ. Нямало логика правната помощ да обхваща свързаните с молбата за правна помощ разноски само когато тази молба е подадена в държавата членка, в която кандидатът има местоживеене или обичайно местопребиваване, но не и когато е подадена директно в държавата членка на сезирания съд. Според Комисията разноските за писмен превод следва да се възстановяват и в двата случая.

37. Тъй като текстът на релевантните разпоредби на Директивата дава възможност за противоположни тълкувания, по-нататък ще се позова на телеологично и систематично тълкуване, както и — като второстепенно съображение — на законодателната история на Директивата.

Структура и цел на Директива 2003/8

38. Както е видно от член 1, параграф 1 и от съображения 5 и 6 от Директива 2003/8, цел на Директивата е да гарантира ефективния достъп до правосъдие при презгранични спорове за лица, които не притежават достатъчно средства.

39. Следователно целта на Директивата е съвместима с прилагането на правото на ефективна съдебна защита за категориите спорове, попадащи в обхвата на тази директива, в съответствие с член 47, параграф 3 от Хартата на основните права на Европейския съюз, който гарантира правото на правна помощ, доколкото тази помощ е необходима, за да се осигури реален достъп до правосъдие[3].

40. За постигането на тази цел Директивата установява определени минимални общи правила, свързани по-специално с правото на подходяща правна помощ (член 3) и с обхвата на правната помощ при презгранични спорове (член 7). По този начин Директивата се стреми да премахне пречките пред достъпа до правосъдие, които възникват вследствие на допълнителните разноски, свързани с презграничния характер на спора.

41. Смятам, че за да се гарантира постигането на целите на Директивата, предвидената в членове 3 и 7 от тази директива „подходяща правна помощ“ трябва да се тълкува в смисъл, че покрива и разноските, възникващи поради презграничния характер на самата молба за правна помощ, каквито именно се явяват разноските за писмен превод на молбата и приложените към нея документи.

42. В предвидените от Директивата случаи представянето на молба за правна помощ е предварително условие за осигуряването на достъп до правосъдие. За лицата, които в резултат на своето икономическо положение не са в състояние да поемат съдебните разноски, може да е трудно да поемат разноските за писмен превод на документите, необходими за представянето на молба за правна помощ при презграничен спор. Ето защо достъпът до правосъдие при презгранични спорове би бил застрашен, ако кандидатът не получи съдействие за разноските, свързани с писмен превод на молбата за правна помощ.

3 Разбира се, към момента на приемане на Директивата Хартата все още не е правно обвързваща за държавите членки. Вж. в полската доктрина *Kowalik-Bańczyk*, K. Pojęcie sporu transgranicznego w dyrektywie Rady Nr 2003/8. — In: Współpraca sądowa, Czapliński, W. Wróbel, A. (eds.), Warszawa, 2007, p. 39 et 42.

43. Това съображение намира подкрепа в структурата на Директивата, чиито разпоредби се отнасят не само до възстановяването на съдебните разноски по делото, но и до разноските за правни съвети преди подаване на молбата за правна помощ, както и до разноските, възникнали във връзка с тази молба (член 8).

44. Освен това предвид обстоятелството, че Директивата съдържа разпоредби, уреждащи възстановяването на разноските за молбите за правна помощ, тези разноски следва да се възстановяват независимо от процедурата, избрана от кандидата в съответствие с член 13, параграф 1 от Директивата.

45. Обхватът на правната помощ не трябва да се различава в зависимост от вида на процесуалния механизъм, който се използва за подаването на молбата за правна помощ.

46. На първо място, изключването на тези разноски в случаите, в които молбата е подадена директно в държавата членка на сезирания съд, на практика би ограничило възможността на кандидата да избира между двете процесуални възможности, предвидени изрично в член 13, параграф 1 от Директивата. На второ място, подобно ограничение би могло да накара кандидата да избере по-неблагоприятната процесуална възможност. Вместо да подаде молбата за правна помощ директно до съда, компетентен да разгледа спора по същество, кандидатът би бил принуден да иска образуването на две отделни производства — едно пред компетентния съд, за да осигури спазването на сроковете, и друго пред органите на държавата членка, в която има местоживеене или обичайно местопребиваване, за да му бъдат възстановени разноските във връзка с молбата за правна помощ.

47. Смятам, че не би било уместно разпоредбите на членове 3, 7 и 8 от Директивата да се тълкуват в смисъл, че съдържат подобно намерение. Не изглежда логично на кандидата да се предоставят две възможности за избор, а същевременно той да се поставя в неблагоприятно положение заради това, че следва една от двете изрично предвидени алтернативи в процесуално отношение. Подобно ограничаване на процесуалните възможности, с които разполага кандидатът за правна помощ, би препятствало допълнително достъпа до правосъдие в противоречие с целите на Директивата.

48. На мнение съм, че като се имат предвид структурата и целта на Директивата, член 7 от същата, съгласно който предоставената в държавата членка на сезирания съд правна помощ обхваща разноските, директно свързани с презграничния характер на спора, не може да се тълкува в смисъл, че се изключват разноските за писмен превод на документите, необходими за произнасянето по молбата за правна помощ в рамките на такъв спор.

49. Ето защо считам, че както структурата, така и целта на Директива 2003/8 подкрепят тълкуването, че предоставяната по членове 3 и 7 от тази директива правна помощ обхваща разноските за писмен превод, възникнали във връзка с презграничния характер на молбата за правна помощ, включително в случаите, в които молбата е подадена директно в държавата членка на сезирания съд.

Законодателна история на Директива 2003/8

50. Смятам, че това тълкуване на членове 3, 7 и 8 от Директивата намира подкрепа в нейната законодателна история.

51. В предложението на Комисията [4] има само един член (член 5), който се отнася до разноските, свързани с презграничния характер на спора. Първите два параграфа от този член се отнасят до разноски, възникнали в държавата членка на сезирания съд, докато третият параграф урежда разноските, възникнали в държавата членка по местопребиваване на кандидата [5]. Следователно уредбата, както е замислена от Комисията в нейното предложение, предвижда разноските при презгранични спорове по принцип да се поемат от държавата членка на сезирания съд, като се изключват само определени разноски, възникнали в държавата членка по местопребиваването на кандидата. След разглеждането ѝ в рамките на четенията в Европейския парламент структурата на тази разпоредба остава непроменена, с изключение на изменението на член 5, параграф 3, с което се цели постигане на съгласуваност с предложено изменение на член 2, параграф 1 [6].

52. В окончателно одобрения от Съвета текст на Директивата [7] разпоредбите относно разноските, свързани с презграничния характер на спора, са изменени и разделени в два различни члена — член 7, озаглавен „Раз[носки], свързани с презграничния характер на спора“, и член 8, озаглавен „Раз[носки], които се покриват от държавата членка [по] местоживеене или [по] обичайно пребиваване“. От тези изменения не личи Съветът да е имал намерение да се отклони от първоначалния замисъл на предложената от Комисията уредба, според който свързаните с презграничния характер на спора разноски като правило се поемат от държавата членка на сезирания съд, с изключение на някои конкретни разноски, възникнали в държавата членка, в която кандидатът има местоживеене или обичайно местопребиваване. Този принцип всъщност продължава да намира отражение в съображенията на Директивата [8].

53. Следователно законодателната история очевидно подкрепя тезата, застъпвана от Комисията в настоящото производство, че член 8 е замислен като изключение от общото правило, съгласно което държавата членка на сезирания съд поема разноските. Във всеки случай не намирам никакво потвърждение на застъпеното от испанското правителство становище в съдебното заседание, че членове 7 и 8 съдържат правило, което подробно определя по какъв начин се разпределят разноските между съответните две държави членки. По-конкретно, както посочих по-горе [9], не виждам как би могло член 7 да се тълкува в смисъл, че изключва разноските за писмен превод на документите, необходими за произнасянето по молбата за правна помощ, в случаите, в които молбата е подадена в държавата членка на сезирания съд. На мнение съм, че такова ограничително тълкуване би противоречало с целта на Директивата за спазване на правото да се получава подходяща правна помощ, която да гарантира ефективния достъп до правосъдие при презгранични спорове.

4 Предложение за Директива на Съвета за подобряване на достъпа до правосъдие при презгранични спорове чрез установяването на минимални общи правила, свързани с правната помощ и други финансови аспекти на гражданското производство (COM(2002) 13 от 18 януари 2002 г.).

5 Текстът на член 5 от предложението на Комисията е следният: „Разноски, свързани с презграничния характер на спора. Правната помощ, която е предоставена в държавата членка на сезирания съд, обхваща разноските, които са директно свързани с презграничния характер на спора. Те включват разноските за устен и писмен превод, както и пътните разноски в случаите, в които физическото присъствие на засегнатите страни в съда е задължително. Държавата членка по местопребиваване на кандидата за правна помощ предоставя правна помощ за покриване на направените от получателя в тази държава разноски, и по-специално на разноските за консултиране с местен адвокат“. [неофициален превод]

6 Законодателна резолюция на Европейския парламент P5_TA(2002)0441 от 25 септември 2002 г. Изменение 17: „Член 5, параграф 3. Държавата членка, в която кандидатът за правна помощ има местоживеене или обичайно пребиваване, осигурява компенсация на разноските за правна помощ“.

7 Документ на Съвета № 13385/02 от 18 ноември 2002 г.

8 Вж. съображение 23, от което следва, че правната помощ се предоставя от държавата членка на сезирания съд или там, където се търси принудително изпълнение, с изключение на помощта преди започването на съдебен процес.

9 Вж. точка 48 от настоящото заключение.

54. Накрая ще се спра на посоченото от германското правителство в съдебното заседание обстоятелство, че Директивата заменя механизма за сътрудничество в областта на правната помощ, действащ съгласно Споразумението от Страсбург от 1977 г. на Съвета на Европа [10].

55. Споразумението от Страсбург установява механизъм за предаване на молби за правна помощ, който дава възможност на кандидатстващи лица да представят своите молби в държавата по тяхното местоживеене. Освен това съгласно посоченото споразумение предаващият орган оказва съдействие на молителя да придружи молбата си с всички необходими документи, както и за осигуряване на необходимия писмен превод на документите (член 3).

56. Механизмите за уведомяване и предаване, предвидени в член 13 от Директивата, са вдъхновени директно от тези в Споразумението от Страсбург [11].

57. Не мисля обаче, че този основан на законодателната история довод може да се изтъкне като доказателство — каквото е намерението на германското правителство — че щом като Директивата заменя Споразумението от Страсбург, възникналите във връзка с молбата за правна помощ разноски се покриват само в случаите, които преди това са били предвидени в Споразумението от Страсбург, т.е. само когато кандидатът се ползва от международния механизъм за предаване на молби за правна помощ чрез представяне на такава молба в държавата членка по неговото местопребиваване.

58. Споразумението от Страсбург установява механизма за презгранично предаване на молби за правна помощ, но не урежда въпроса за обхвата на правната помощ в държавата членка на сезирания съд. Законодателната история на Директивата показва, че намерението на законодателя на Съюза е било да доразвие разпоредбите на Споразумението от Страсбург, което на практика се използва слабо [12].

59. Ако бъде възприето застъпваното от германското правителство тълкуване, това би означавало, че Директивата не доразвива съществено установения със Споразумението от Страсбург механизъм.

60. Струва ми се, че подобен извод би бил в противоречие с намерението на законодателя на Съюза. Основната цел на Директивата не е да установи друг механизъм за предаване на молби за правна помощ между държавите, тъй като такъв механизъм вече е създаден със Споразумението от Страсбург. Директивата цели да гарантира ефективното право на правна помощ в друга държава членка, включително в случаите, в които кандидатът е решил да подаде молба за правна помощ директно в държавата членка на сезирания съд. За да бъде ефективна тази възможност, правната помощ следва да обхваща и разноските, свързани с презграничния характер на молбата за правна помощ.

61. Въз основа на изложеното стигам до извода, че както систематичните, така и телеологичните съображения подкрепят тълкуването на членове 3 и 7 от Директивата в смисъл, че правната помощ трябва да обхваща разноските на кандидатстващото лице за писмен превод на декларацията и на приложенията към молбата за правна помощ, който извод се потвърждава и от законодателната история на Директивата.

10 Европейското споразумение за предаване на молби за правна помощ, подписано в Страсбург на 27 януари 1977 г. (достъпно на http://www.coe.int/en/web/conventions/). Към момента на приемане на Директивата това споразумение е ратифицирано от всички държави — членки на Европейския съюз, с изключение на Германия. Подобен механизъм за предаване на молби за правна помощ е предвиден и в Хагската конвенция от 25 октомври 1980 г. за международен достъп до правосъдие, която по онова време е ратифицирана от само шест държави членки.

11 Вж. съображение 26 от Директивата.

12 Вж. Зелена книга на Комисията, озаглавена „Правна помощ по граждански въпроси: проблеми, пред които е изправен трансграничният участник в съдебния процес“ (COM(2000) 51 от 9 февруари 2000 г., стр. 15).

Заключение

62. С оглед на всички изложени съображения предлагам на Съда да отговори на преюдициалния въпрос на Bundesarbeitsgericht (Федерален съд по трудови спорове, Германия) по следния начин:

„Член 3, параграф 1 и член 7 от Директива 2003/8/ЕО на Съвета от 27 януари 2003 година за подобряване на достъпа до правосъдие при презгранични спорове чрез установяването на минимални общи правила за правната помощ при такива спорове следва да се тълкуват в смисъл, че предоставяната от държавата членка на сезирания съд правна помощ трябва да обхваща разноските на кандидатстващото лице за писмен превод на декларацията и на приложенията към молбата за правна помощ в случаите, в които молбата е подадена до компетентния орган на тази държава членка“.